NN 69/2019 (19.7.2019.), Nacionalni program športa 2019. – 2026.

HRVATSKI SABOR

1394

Na temelju članka 2. stavka 2. Zakona o sportu (»Narodne novine«, br. 71/06., 124/10., 124/11., 86/12., 94/13., 85/15. i 19/16. – ispravak) Hrvatski sabor na sjednici 12. srpnja 2019. donio je

NACIONALNI PROGRAM ŠPORTA 2019. – 2026.

1. UVOD

Šport je u Hrvatskoj već desetljećima iznimno važan segment društvenog života, ali segment o kome se vrlo rijetko strateški i cjelovito promišlja. Šport inspirira pojedince, utječe na stvaranje zajedništva i dotiče cijelu naciju (osjećamo kolektivni ponos u postignućima naših individualnih športaša i ekipa), bio je i ostaje najbolji medij promocije, koji kontinuirano osigurava prepoznatljivost cijele zemlje.

Iako je šport djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, veliko je pitanje u kojoj su mjeri ostvareni preduvjeti za ostvarivanje takvih vrhunskih športskih rezultata? Omogućuje li današnja razina financiranja razvoj športova? Brinemo li o športskim građevinama? Jesmo li našim športašima osigurali normalan život i rad u tijeku i nakon športske karijere? Podržavamo li i na koji način šport u sustavu obrazovanja? Koliko smo kao nacija orijentirani ka zdravom i aktivnom životu? Upravo ova neka su od glavnih pitanja na koja nastoji odgovoriti ovaj razvojni akt planiranja koji definira temeljne odrednice i treba postati uporište športske politike u Republici Hrvatskoj.

»Nacionalni program športa 2019. – 2026. prema zdravoj i aktivnoj naciji ponosnoj na športske uspjehe« prvi je razvojni akt planiranja i važno ishodište promišljanja i ostvarivanja budućnosti hrvatskog športa. U budućnosti vidimo Hrvatsku kao zemlju velikih športskih rezultata i zemlju u kojoj građani žive zdrav i aktivan život. Kako bi se takva budućnost ostvarila, svi dionici u sustavu športa, moraju kroz jasno definirane zadaće djelovati sinkronizirano i usmjereno ka postizanju postavljenih ciljeva. Neosporno je da su naša krovna športska udruženja, kao i nacionalni športski savezi, športski klubovi i lokalne športske zajednice svojim dosadašnjim radom postigle zapažene rezultate sukladno mjerilima svakog pojedinog športa, ali potencijala za »više i bolje« u športu zaista imamo. Tijekom radionica i u intervjuima u procesu izrade ovoga dokumenta mnogi športski djelatnici naglasili su brojne prednosti, ali i slabosti športa u Hrvatskoj pa su i njihovi prijedlozi, razmišljanja i ideje, uz provedena istraživanja, poslužili za formiranje vizije i misije, za postavljanje općih i posebnih ciljeva, kao i mjera i aktivnosti.

Svjesni smo da su strateški pristupi organizaciji i razvoju športa i rekreacije – zdravstveno usmjerenog tjelesnog vježbanja na svim razinama, kao i zajedničko djelovanje svih dionika, ključni za postizanje kontinuiranog uspjeha Hrvatske kao športske nacije. U konzultaciji s velikim brojem dionika u športu »Nacionalni program športa 2019. – 2026.« dat će mehanizam za postizanje nacionalnih ciljeva u športu i jasno postaviti uloge, zadaće i odgovornosti svih partnera u lancu stvaranja športskog rezultata, od športaša i kluba, preko općine ili grada, županije i državne razine, nacionalnog športskog saveza i krovnih udruženja pa do Središnjeg državnog ureda za šport.

Šport je složen i multidisciplinaran društveni fenomen pa njegova buduća uspješnost ovisi i o sudjelovanju drugih resora, ponajviše financija, obrazovanja, turizma, zdravstva i graditeljstva i njihovoj međusobnoj koordinaciji. Isto tako, s rastom ulaganja u šport treba težiti i što učinkovitijem i transparentnijem trošenju sredstava, ali i podastrijeti jasnije dokaze izravnih i neizravnih učinaka športa na lokalnu zajednicu i društvo u cjelini.

Da bi mogao u potpunosti obavljati sve svoje funkcije, cjelokupan športski sektor mora se osnažiti, a mi kao dionici moramo dodavati vrijednosti radu naših partnera kako bi se opravdala svaka investicija u šport i kako bi bila u funkciji dobrobiti športa i interesa nacije.

1.1. POLAZIŠTA

Na temelju članka 1. stavka 2. Zakona o sportu (»Narodne novine«, br. 71/06., 124/10., 124/11., 86/12., 94/13., 85/15. i 19/16. – ispravak) športske djelatnosti su djelatnosti od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku te je sukladno članku 2. navedenog Zakona prijeko potrebno donošenje Nacionalnog programa športa, koji predstavlja temeljni razvojni akt planiranja kojim se uređuje razvoj i unaprjeđuje sustav športa u Republici Hrvatskoj. Nacionalni program športa donosi

Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od osam godina te se njime utvrđuju ciljevi razvoja športa, mjere i aktivnosti potrebne za provedbu tih ciljeva te nositelji i provoditelji razvoja i mjere kontrole njegove provedbe kako je definirano člankom 2. stavkom 1. Zakona o sportu.

Nacionalni program športa sukladno Zakonu o sportu mora sadržavati:

- programe stvaranja uvjeta za bavljenje športom u odgojno-obrazovnom sustavu
- programe stvaranja uvjeta za postizanje vrhunskih rezultata hrvatskih športaša na međunarodnim natjecanjima
- programe stvaranja uvjeta za rekreativno bavljenje športom radi zaštite i poboljšanja zdravlja građana Republike Hrvatske.

Zakonom o sportu propisano je da se Nacionalnim programom športa utvrđuju obveze državnih tijela i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i Grada Zagreba, Hrvatskog olimpijskog odbora (u daljnjem tekstu: HOO), Hrvatskog paraolimpijskog odbora (u daljnjem tekstu: HPO), Hrvatskog sportskog saveza gluhih (u daljnjem tekstu: HSSG), nacionalnih športskih saveza te športskih zajednica u provedbi utvrđenih zadaća. Dakle, Nacionalnim programom športa se, između ostalog, daju smjernice za dugoročne programske planove krovnih športskih udruženja.

Središnji državni ured za šport izravno iz državnog proračuna Republike Hrvatske financira rad i djelovanje pet krovnih športskih udruženja i to: Hrvatskog školskog sportskog saveza (u daljnjem tekstu: HŠSS) i Hrvatskog akademskog sportskog saveza (u daljnjem tekstu: HASS) kao nositelje većine programa stvaranja uvjeta za bavljenje športom u sustavu obrazovanja te HOO-a, HPO-a i HSSG-a kao nositelje većine programa stvaranja uvjeta za postizanje vrhunskih rezultata hrvatskih športaša na međunarodnim natjecanjima. Središnji državni ured za šport financira programe krovnih športskih udruženja kroz javne potrebe u športu. Programe javnih potreba u športu na državnoj razini donosi Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske zajedno s državnim proračunom Republike Hrvatske.

Osim krovnih športskih udruženja, programe stvaranja uvjeta za bavljenje športom u odgojno-obrazovnom sustavu i programe stvaranja uvjeta za postizanje vrhunskih rezultata hrvatskih športaša na natjecanjima svojim samostalnim programima i projektima potiču i Središnji državni ured za šport, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: JLP(R)S) i Grad Zagreb, kao i njihove pripadajuće športske zajednice.

Važna područja Nacionalnog programa športa su: definiranje načina upravljanja športom, stvaranje uvjeta za poticanje ulaganja u šport te transparentno i namjensko trošenje sredstava, zatim briga o športskim građevinama kroz izradu mreže športskih građevina i poticanje izgradnje i održavanja športskih građevina, kao i poticanje i reguliranje obrazovanja stručnih kadrova u športu, briga o športašima kao glavnim dionicima športa te stvaranje uvjeta za rekreativno bavljenje športom radi zaštite i poboljšanja zdravlja građana Republike Hrvatske.

1.2. METODOLOŠKI PRISTUP

Nacionalni program športa predstavlja sveobuhvatni strateški dokument o razvoju športa u Republici Hrvatskoj i uporište je za izradu strateških dokumenata svih nacionalnih, regionalnih i lokalnih organizacija u športu. Polazeći od analize stanja i detektiranih problema, metodološki pristup izradi Nacionalnog programa športa Republike Hrvatske sagledava šport kao multidisciplinarnu pojavu, a zasniva se na sljedećim načelima:

- transparentnost planskog procesa
- multidisciplinarnost pristupa
- suradnja, uključivanje dionika i javnosti
- susretno planiranje
- utemeljenost na dostupnim podacima.

Za izradu Nacrta prijedloga nacionalnog programa športa državna tajnica Središnjeg državnog ureda za šport imenovala je stručno Radno tijelo, koje je uz nositelja dokumenta sudjelovalo u njegovoj izradi.

U izradi Nacionalnog programa športa sudjelovali su i stručnjaci iz različitih disciplina – kineziolozi, ekonomisti, stručnjaci iz drugih povezanih područja kao što su medicina, graditeljstvo i turizam. Multidisciplinarni pristup, struktura, obuhvat i složenost problematike koju pokriva Nacionalni program športa, ali i njegova važnost i uloga u hrvatskom društvu zahtijevali su aktivnu suradnju svih stručnjaka iz relevantnih znanstvenoistraživačkih institucija u zemlji. Suradnja je uključivala kontaktiranje svih relevantnih dionika u sustavu športa u Republici Hrvatskoj, od lokalnih športskih zajednica do nacionalnih športskih saveza i krovnih športskih udruženja. Stoga je u tijeku izrade diljem Republike Hrvatske (Zagreb, Varaždin, Rijeka, Split, Zadar, Osijek i Bjelovar) održano sedam radionica, u čiji rad je bilo uključeno 395 športskih djelatnika iz svih županija, a 182 su i osobno prisustvovala radionicama i svojim pisanim prilozima aktivno se uključila u proces izrade Nacionalnog programa športa.

Osim radionica sa športskim djelatnicima svih županija, održane su i radionice sa svim nacionalnim savezima olimpijskih i neolimpijskih športova te pridruženih i privremenih članova Hrvatskog olimpijskog odbora pa je tako u proces izrade Nacrta prijedloga nacionalnog programa športa bilo uključeno ukupno 85 nacionalnih saveza. Time je ostvareno načelo suradnje i uključivanja dionika koje podrazumijeva intenzivnu komunikaciju, diskusiju i/ili razmjenu mišljenja u cilju postizanja konsenzusa kao i načelo susretnog planiranja koje podrazumijeva planiranje razvoja športa od lokalne preko županijske razine, do razvoja športa na razini države i obrnuto, odnosno, sučeljavanje pristupa »odozgo prema dolje« i »odozdo prema gore« u cilju pronalaženja optimalnih razvojnih rješenja.

Izrada Nacionalnog programa športa također se temeljila na analizi dostupnih sekundarnih podataka objavljenih u izvješćima krovnih športskih udruženja, domaćim i inozemnim statističkim i/ili stručnim publikacijama, kao i provođenjem primarnih istraživanja. Dubinskim intervjuima bilo je obuhvaćeno 20-ak stručnjaka različitih profila, dok je za potrebe analize vezane uz rekreacijske aktivnosti građana provedeno istraživanje na reprezentativnom uzorku domaćinstava Republike Hrvatske s ciljem prikupljanja podataka o razini i vrsti uključenosti svih članova domaćinstva u različite rekreacijske aktivnosti.

Uz to, prikupljeni su i analizirani podaci Ministarstva financija vezani uz proračunska izdvajanja za šport na razini općina, gradova i županija te su putem *online* upitnika upućenim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave prikupljani podaci za broj, vrstu i trenutačnu opremljenost, odnosno stanje športskih građevina. Nadalje, prikupljeni su dostupni podaci o ukupnim izdvajanjima proračunskih sredstava u razdoblju od 2011. do 2017. godine iz nadležnosti ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave. Isto tako, provedena je analiza strukture i kadrova osposobljenih za obavljanje stručnih poslova u športu svih ustanova u Republici Hrvatskoj registriranih za provođenje programa osposobljavanja stručnih kadrova u športu. Uz pomoć Hrvatskog olimpijskog odbora, nacionalnih športskih saveza te ustanova za obrazovanje iz područja športa prikupljeni su podaci o ukupnoj kvalifikacijskoj strukturi trenera koji se trenutačno nalaze u sustavu športa Republike Hrvatske, dok su sva krovna športska udruženja dala podatke o svojim članicama i njihovim športskim rezultatima.

Osim navedenoga, podloga za izradu i definiranje trenutačnog stanja za potrebe izrade Nacionalnog programa športa 2019. – 2026. nalazi se i u dokumentima »Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji« (Institut za javne financije, 2012.) i »Treneri i stručni poslovi u hrvatskom sportu« (Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2011.), čiju izradu je naručilo i financiralo tadašnje ministarstvo nadležno za šport.

Obuhvat

Područje športa razumijeva se i definira u najširem smislu, prije svega s aspekta prevencije bolesti te unaprjeđenja i očuvanja zdravlja u skladu s definicijom športa, koju je preporučilo Vijeće Europe: »Šport podrazumijeva sve oblike tjelesnog vježbanja kojima je cilj, neobaveznim ili organiziranim sudjelovanjem, izražavanje ili poboljšavanje tjelesnih sposobnosti i mentalnog blagostanja, sklapanje društvenih veza ili ostvarivanje rezultata na svim razinama natjecanja«. Od 2007. godine, kada je objavljena »Bijela knjiga o sportu«, prvi strateški dokument Europske unije iz područja športa i tjelesne aktivnosti korisnih za zdravlje, objavljeni su brojni strateški dokumenti koji prepoznaju društvenu, zdravstvenu, obrazovnu i ekonomsku ulogu športa.

I u Hrvatskoj je prepoznata važnost športa jer se u najvažnijim dokumentima, kao što su Zakon o sportu i Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. – 2020. (»Narodne novine«, br. 116/12.) ističe da je tjelesna aktivnost jedan od temeljnih načina poboljšanja tjelesnog i duševnog zdravlja ljudi kao i u Nacionalnom programu Živjeti zdravo (Hrvatski zavod za javno zdravstvo) koji sadrži niz aktivnosti usmjerenih na redovito provođenje tjelesne aktivnosti u općoj populaciji, a u skladu sa smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije. Stoga se Nacionalni program športa bavi svim pojavnim i organizacijskim oblicima športa. U daljnjem tekstu šport podrazumijeva šport i tjelesnu aktivnost korisnu za zdravlje.

2. ANALIZA STANJA

2.1. HRVATSKI ŠPORT U BROJKAMA

Kada se govori o trenutačnim brojčanim pokazateljima vezanima za hrvatski šport, a čiji se tablični prikaz nalazi u nastavku dokumenta, može se istaknuti da Republika Hrvatska s punim pravom nosi naziv »športska nacija«. Navedeno posebno dobiva na snazi ako se promatra broj osvojenih medalja na olimpijskim igrama, europskim i svjetskim prvenstvima koji, s obzirom na objektivna ograničenja koja proizlaze iz veličine zemlje i brojnosti stanovništva, Hrvatsku svrstava u vrh ne samo europskog, već i svjetskog športa. Kontinuirano postizanje vrhunskih športskih rezultata zasigurno ne bi bilo moguće bez pomoći krovnih športskih udruženja te njihovih članica, koje skrbe ne samo o razvoju vrhunskog i amaterskog športa, već i o razvoju športa osoba s invaliditetom te školskog i akademskog športa. Njihovo sinergijsko djelovanje omogućava razvoj brojnih športova, što neposredno rezultira širenjem baze za razvoj vrhunskih športaša kroz povećanje broja klubova i športaša, a posredno potiče tjelesnu aktivnost korisnu za zdravlje.

Tablica 1: Krovna športska udruženja i njihove članice

KROVNA UDRUŽENJA	ČLANICE
Hrvatski olimpijski odbor	44 nacionalna saveza olimpijskih športova
	41 nacionalni savez neolimpijskih športova
	20 županijskih športskih zajednica i Sportski savez Grada Zagreba
	10 ostalih udruga i ustanova
Hrvatski paraolimpijski odbor	14 nacionalnih športskih saveza
	11 županijskih športskih saveza
	10 gradskih športskih saveza osoba s invaliditetom
Hrvatski sportski savez gluhih	14 punopravnih športskih saveza (3 nacionalna športska saveza i 11 gradskih i županijskih športskih saveza)
	6 pridruženih športskih udruga
Hrvatski akademski sportski savez	19 športskih udruga visokih učilišta
Hrvatski školski sportski savez	20 županijskih školskih športskih saveza Školski sportski savez Grada Zagreba

Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, Hrvatski sportski savez gluhih, Hrvatski akademski sportski savez, Hrvatski školski sportski savez

Tablica 2: Broj klubova i športaša u 2017. godini

		broj klubova	broj športaša	broj kategoriziranih športaša
HOO	olimpijski	4.131	246.694	2.601
	neolimpijski	2.840	36.038	443
HPO	ukupno	152	1.305	98
HSSG	ukupno	62	296	43

Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, Hrvatski sportski savez gluhih

Tablica 3: Broj osvojenih medalja od 2013. do 2017. godine

		osvojene medalje na OI/POI/OIG	osvojene medalje na SP	osvojene medalje na EP
HOO	olimpijski	11	101	200
	neolimpijski		210	158
HPO	ukupno	6	56	101
HSSG	ukupno	8	15	13

Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, Hrvatski sportski savez gluhih

Tablica 4: Broj školskih športskih društava, studentskih športskih udruga te broj uključenih učenika i studenata u 2017. godini

	broj ŠSD/SSU	broj učenika/ studenata
Hrvatski školski sportski savez	1.299	120.000
Hrvatski akademski sportski savez	242	4.665

Izvor: Hrvatski akademski sportski savez, Hrvatski školski sportski savez

Tablica 5: Pet najbrojnijih športova prema broju registriranih športaša i klubova u HOO-u u 2017. godini

olimpijski športovi	klubovi		športaši		kategorizirani športaši	
	šport	broj	šport	broj	šport	broj
ekipni	nogomet	1.559	nogomet	128.274	nogomet	300
	rukomet	342	košarka	32.050	rukomet	221
	košarka	218	rukomet	14.687	odbojka	191
	odbojka	186	vaterpolo	3.200	vaterpolo	153

	vaterpolo	70	odbojka	11.239	košarka	119
pojedinačni	karate	167	streljaštvo	14.971	atletika	277
	streljaštvo	141	karate	8.500	taekwondo	154
	taekwondo	125	plivanje	7.182	plivanje	121
	tenis	116	judo	5.200	veslanje	95
	jedrenje	115	atletika	3.995	karate	91
neolimpijski športovi	**klubovi**		**športaši**		**kategorizirani športaši**	
	šport	**broj**	**šport**	**broj**	**šport**	**broj**
	športski ribolov	496	boćanje	4.892	ronjenje	83
	boćanje	377	kickboxing	4.751	kuglanje	61
	planinarstvo	345	šah	4.089	boćanje	56
	ribolov na moru	292	kuglanje	3.507	kickboxing	34
	šah	207	pikado	2.612	šah	26

Izvor: Hrvatski olimpijski odbor

2.2. SUSTAV ŠPORTA I ŠPORTSKA UDRUŽENJA

Djelatnost športa obuhvaća aktivnosti sudjelovanja u športskim natjecanjima, aktivnosti športskih priprema, športske rekreacije, športske poduke, športskog treninga, organiziranja i vođenja športskih natjecanja te upravljanja i održavanja športskih građevina.

Športsku djelatnost obavljaju:

• fizičke osobe (športaši, treneri, osobe osposobljene za rad u športu, osobe koje sudjeluju u organiziranju i vođenju športskog natjecanja te posrednici u športu)

• pravne osobe (udruge, trgovačka društva i ustanove) koje mogu obavljati sve Zakonom o sportu određene športske djelatnosti, s iznimkom da športski klub, ako je ustrojen kao trgovačko društvo, može isključivo imati pravni oblik dioničkog društva (športsko dioničko društvo – š.d.d.)

• školska športska društva koja se osnivaju bez pravne osobnosti u svrhu provođenja izvannastavnih športskih aktivnosti učenika, a sredstva za njihov rad i aktivnosti osiguravaju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske i iz proračuna JLP(R)S i Grada Zagreba na račun škole.

Temeljnu ustrojstvenu jedinicu hrvatskog športa čine športski klubovi koji su udruženi u lokalne i/ili nacionalne športske saveze, kao i u lokalne športske zajednice te su tako osnova piramide sustava športa, koja je utemeljena na slobodi udruživanja. Za obavljanje djelatnosti sudjelovanja u športskim natjecanjima športski se klubovi moraju registrirati i to kao športske udruge za natjecanje (udruge građana) ili športska dionička društava (š.d.d.). Neovisno o tome jesu li registrirani kao udruga ili š.d.d., mogu imati profesionalni ili amaterski status. Profesionalni status imaju oni športski klubovi koji imaju sklopljene ugovore o profesionalnom igranju s više od 50 % registriranih športaša u seniorskoj konkurenciji ili ako ispunjavaju uvjete za stjecanje profesionalnog statusa sukladno pravilima odgovarajućeg nacionalnog športskog saveza.

Vrh piramide sustava športa čine: HOO, koji djeluje kao nacionalni olimpijski odbor, savez nacionalnih športskih saveza i savez županijskih športskih zajednica te HPO, HSSG, HASS i HŠSS, koji svaki istodobno ima i zasebne piramide i gradi svoj športski sustav neovisno o HOO-u. Dionici sustava športa su i različite stručne i/ili profesionalne športske udruge i organizacije kao što su Hrvatski klub olimpijaca, Hrvatski kineziološki savez, Hrvatski zbor sportskih novinara te različite strukovne udruge poput udruga trenera, sudaca, klubova, športaša i dr.

Piramidu javne (državne) potpore sustavu športa čine uredi državne uprave u županijama te gradski ured u Gradu Zagrebu i njihovi upravni odjeli nadležni za šport zatim nadležni uredi/odjeli/uprave za pitanja športa u JLP(R)S-u (općine, gradovi i županije) te Središnji državni ured za šport Republike Hrvatske. Sva navedena tijela zajedno čine sustav športa u Republici Hrvatskoj i zajednički su odgovorna za osiguravanje uvjeta za njegov daljnji održivi razvoj.

Krovna športska udruženja i nacionalni športski savezi

Pojam »krovna športska udruženja« nije prepoznat u Zakonu o sportu, ali iz ustroja športa, kao i raspodjele financijskih sredstava iz državnog proračuna Republike Hrvatske na pet krovnih udruga, dakle na HOO, HPO, HSSG, HASS i HŠSS, jasno proizlazi da bi upravo tih pet udruženja trebalo smatrati krovnim športskim udruženjima. Definicija, područje rada i obveze krovnih športskih udruženja propisani su Zakonom o sportu člancima od 49. do 57., a većinom se financiraju iz državnog proračuna Republike Hrvatske te provode športske programe u pet zasebnih, a opet međusobno isprepletenih područja.